

Hela vårt Gotland ska leva

Krav på de politiska partierna

på Gotland

från oss äldre på ön

som vill leva livet hela livet

Fastställt på årsmöte 2018 03 26

Förutsättningar och utmaningar

Gotland har i dag en befolkning på ca 58 000 invånare. I åldern 66 år och äldre finns idag ca 13 800 personer varav ca 1 500 är över 86 år. Befolkningen på Gotland består alltså av nästan 24 % i pensionärsåldern. Fram till 2025 beräknas andelen i åldern 66 år och äldre öka till ca 15 900 eller ca 26,3 % av befolkningen. Den stora ökningen sker i kategorin 76 år och äldre och är i procent bland den största i landet.

Detta kommer att kräva ökade resurser från samhällets sida samt innebära att ett stort mått av ytterligare anpassning av hela samhällets service kommer att behöva ske.

Gotlands ö-läge gör också denna situationen än mer speciell. Ö-läget i sig motiverar helt klart speciella statsbidrag till Gotland.

För att klara denna utmaning måste en större andel av Regionens resurser/skatteintäkter avsättas för att ge den äldre befolkningsgruppen på ön **åtminstone** samma standard/service som i övriga Sverige.

En ytterligare höjning av kommunalskatten för att finansiera denna service anser vi ej vara rimlig då den hårdast drabbar de innevånare som har de lägsta inkomsterna, där en stor del av pensionärskollektivet ingår. Vidare försvårar skattehöjningar möjligheten att nå de befolkningsmål som satts upp för Regionen. Att nå befolkningsmålen, framförallt genom att befolkningen i arbetsför ålder ökar, är av största vikt för Regionens framtida skatteintäkter och utveckling.

De ytterligare resurser som måste till för att i framtiden ge de äldre på Gotland en rimlig service måste således hämtas från andra regionala verksamheter. Verksamheter där Gotland i dag har ett kostnadsläge som är högre eller väsentligt högre än snittet för riket.

Vidare måste en medveten styrning/satsning ske till 2 - 3 utpekade landsbygdscentra. Detta för att hela Gotland ska kunna leva. Utan denna medvetna satsning kommer den gotländska landsbygden fortsätta att successivt avfolkas/utarmas.

Tillgänglighet till vård och omsorg är inte bara vägkilometer utan än mer, för att inte säga framförallt, tidsåtgång/tillgänglighet/bemötande med mera.

Det måste gå att bo på hela Gotland även när man blir äldre.

I rätten till ett rimligt liv för äldre ingår att vi kan få besök av och besöka anhöriga och vänner. I dag är kostnaden, för att en familj på fastlandet, som vill besöka sina föräldrar inkl. far- och morföräldrar alldeles för hög varför "vägpriser" bör gälla för all färjetrafik till och från Gotland.

PRO Gotland kräver:

Att alla politiska partier på Gotland står upp för att Gotlands speciella ö-läge fullt ut kompenseras av staten. Detta gäller framförallt färjetrafiken och lasarettet.

Att partierna mycket mer aktivt och hårdare driver kompensation fullt ut för Gotlands ö-läge.

Landsbygdscentra – en knutpunkt för servicen

All regional verksamhet borde utgå från Visby respektive 2 - 3 landsbygdscentra med **full regional service** d v s i princip allt utom lasarett och gymnasieskola. Slite, Hemse och eventuellt ytterligare en lämplig ort. Exempelvis ska då hemtjänsten för södra Gotland utgå och vara stationerad i Hemse, som väl torde vara den naturliga orten för fullservice på södra Gotland. Chefer och biståndshandläggare med flera skall ha denna ort som sin arbetsplats. Samma system bör gälla för andra delar av Gotland, d v s Slite för norra Gotland och den eventuella ytterligare ort som utses. Servicecentras inrättas utöver i Visby på de utvalda orterna.

Gotland har en betydligt större andel av befolkningen boende på landsbygden än jämförbara kommuner och förhållandevis, för södra Sverige, stora avstånd för de som bor i ytterkanterna av kommunen. Detta bör beaktas vid diskussionen om kommande landsbygdscentra.

Det bör utredas hur den regionala verksamheten ska bedrivas så att vi fullt ut kommer ifrån de stuprör som alltför lätt uppstår i den regionala/kommunala verksamheten.

Trygghetspunkter kan sedan inrättas i de orter som får ett mer begränsat serviceutbud och/eller i anslutning till särskilda boenden, äldreboende och dylik verksamhet.

Vidare bör det studeras/utredas om t ex en decentralisering av exempelvis matförsörjning och annan verksamhet kan ske utan att kostnaderna ökar/kvaliteten försämras.

PRO Gotland kräver:

Att två till tre landsbygdscentra inrättas

Att alla delar av den regionala verksamheten som kan ligga lokalt flyttas till dessa orter.

Att bostadsbyggande i och omkring dessa orter prioriteras.

Att landsbygdscentra skall ha full regional service.

Äldres boende

Äldre har rätt till en trygg livsmiljö och ett boende till rimliga kostnader så att även personer med låg pension har möjlighet till ett bra boende.

Att skapa förutsättningar för delaktighet i boendet, liksom i samhället i övrigt, utifrån vars och ens förmåga bidrar till ett rikare liv samt bättre hälsa och livskvalitet.

De befintliga äldreboendena har över tid uppförts i stort sett i samma stil. Ett nytt tänk känns därför nödvändigt. Från nuvarande instängdhet till mera öppna livsrum med möjlighet för alla att kunna delta vid större samlingar/tillställningar. Grönskande uterum, både inglasade och öppna som lämpar sig för avkoppling, samvaro och vila bör finnas i anslutning till huvudbyggnaden.

Antalet äldre ökar (procentuellt mer på Gotland än i riket) och många är ofta i behov av anpassade miljöer. Det gäller framför allt hissar men även enkel framkomlighet med rullstolar, rullatorer m m.

Många av flerfamiljshusområdena på Gotland saknar idag tillräcklig tillgänglighet (såsom hiss, ramper m m) för att kunna bebos av äldre personer. En inventering av tillgängligheten i samtliga områden behöver göras.

På landsbygden bor flertalet äldre i villor. Många vill byta bostad för att komma bort från snöskottning, trappor, underhåll, eventuell ensamhet m m. Men det finns få bra bostäder i form av trygghetsboenden eller liknande att tillgå. Det måste byggas hyres- och bostadsrättsbostäder samt trygghetsboenden även utanför Visby.

Genom s k dubbelanvisning (bygg-/bostadsföretagen erbjuds attraktiv mark i Visby om man bygger på andra delar av ön) bör Regionen se till att få bygg-/bostadsföretagen att bygga även på landsbygden varvid prioritet ges till landsbygdscentra.

Bostadsbyggandet i Visby går för högtryck, men antalet hyreslägenheter som byggs är otillräckligt.

Gotlandhem AB har bjudit ut/sålt ca 1000 av sina lägenheter av till försäljning. Vi kan inte se hur detta gynnar den äldre delen av befolkningen på Gotland. Ytterligare försäljning av lägenheter bör ej ske.

Planeringen av det kommande bostadsbyggandet **måste** framgent utgå från att **över var fjärde invånare på ön är + 65 år.**

Trygghetsboende och andra särskilda boendeformer

Planeringen/byggandet av det första s k Trygghetsboendet på ön pågår. Fastigheten ska få ca 65 lägenheter och vara inflyttningsklar januari 2019. Trygghetsboenden byggs med statligt bidrag. Kravet är särskilda lokaler för de boendes samvaro och att en anställd boendevärd kopplad till hemtjänstföretag anställs. Fastigheten ska vara handikappanpassad och bestå av mindre lägenheter.

Regionens försäljning av "Åkermanska" innebar att regionen avhändade sig möjligheten att placera en grupp äldre i utmärkta lokaler detta trots att behovet av seniorbostäder är stort. Gotland behöver boendeformer som motverkar ensamhet och isolering samt kollektiv med olika inriktningar.

2017) blev ett nytt särskilt boende på Terra Nova i Visby med ca 65 platser vara klart, dock försvinner ca 30 platser på Fältgatan i Visby. Under de senaste fem åren har regionen byggt en enhet i Katthammarsvik (med 30 platser). Regionen har vidare via tecknat ramavtal fått tillgång till ytterligare 25 platser. Tillsammans med ett antal korttidsplatser förfogar Regionen/socialtjänsten över ca 600 platser.

Livslängden ökar i pensionärsgruppen så också behovet av särskilda boenden. Antalet dementa ökar markant i antal. Enligt föreliggande officiella prognoser skulle Regionen behöva bygga ytterligare ca 150 vårdplatser (särskilt boende) för att täcka de behov som föreligger fram till 2025. Den kraftiga ökningen av behovet av vårdplatser börjar år 2018, med ett tjugotal nya platser varje år fram till 2020, sedan stiger behovskurvan ytterligare.

Utformningen av de framtida demensboendena bör ske utifrån de förutsättningar som en kvalificerad och god vård kräver.

PRO Gotland kräver:

Ett ökat byggande för äldres boende samt ett nytt och modernare tänk när det gäller fastigheternas arkitektur och innehåll med ett för äldregruppen överkomligt pris.

Att det byggs äldreboende i landsbygdscentra i form av hyres- och bostadsrätter samt trygghetsboenden.

Att den som fyllt 80 år själv utan biståndsbedömning ska få avgöra när en flyttning känns aktuell. Stor vikt skall läggas vid personens önskemål om bostadsort.

Att för den som före 80 år behöver boende med särskilt stöd, för service och omvårdnad, ska biståndsbedömning gälla, så att den äldre får det boende som på bästa sätt tillgodoser dennes behov.

God vård och omsorg för äldre

Friskvård för kropp och själ/nej till ej självvald ensamhet

Vid kostnadsjämförelser med andra kommuner/regioner framgår det tydligt att Region Gotland satsar betydligt mindre pengar, per äldre, på öppen verksamhet för de äldre än vad andra delar av landet gör det s k riksgenomsnittet.

Så här kan vi inte ha det fortsättningsvis.

Fysisk och psykisk stimulans d v s att hålla igång både kropp och själ gör att den enskilde mår bättre och får ett rikare, friskare och längre liv samtidigt som kostnaderna för samhället ej skjuter i höjden utan snarare minskar.

Genom att Regionen gör en bestående medveten satsning/investering i olika typer verksamhet som bedrivs av ideella-/äldreorganisationer runt om på ön vill vi få än fler aktiva äldre. Vidare bör taxor och

avgifter för äldres aktiviteter ses över så att alla kan delta i bad, idrott, motion mm som håller igång kroppen.

Regionen måste på olika sätt tillse att det finns lämpliga lokaler för bedrivande av verksamhet för äldre.

PRO Gotland kräver:

Att det aktivitetsbaserade bidraget för äldreverksamhet höjs.

Att taxor och avgifter för äldres deltagande i olika verksamheter ses över och sänks.

Att Regionen ekonomiskt och på andra sett stöttar öppen verksamhet som bedrivs för äldre.

Hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvården är till för alla, ska ges på lika villkor och betalas solidariskt över skattsedeln. Behovet av vård skall styra, inte tillgången på ekonomiska resurser hos den enskilde.

Åldrandet innebär ofta glömska, fotproblem och sämre rörelseförmåga, nedsatt syn och hörsel och därmed också nedsatt uppfattningsförmåga. Därmed krävs det ofta längre tid vid läkarbesöken. Att känna sig respekterad, bli lyssnad på och bli väl omhändertagen minskar oron, vilket har en lugnande och läkande effekt.

PRO Gotland kräver:

Att mera anpassning görs vid äldre personers läkarbesök

Primärvård på Gotland

Region Gotlands mål måste vara att alla gotlänningar ska få en god vård. Tillgång till en bra hälso- och sjukvård ska vara en grundsten i den gotländska välfärden. Primärvården är första linjens sjukvård. Inom regionen finns i dag sex vårdcentraler, fyra i Visby. De övriga två finns i Hemse och Slite. Klintehamn har ett anpassat utbud och öppethållande. Inom primärvården finns även särskild livsstilmottagning med uppdrag att med information och rådgivning förebygga sjukdom.

Utöver detta anser vi att en speciell äldremottagning (vårdcentral), för personer fyllda 75 år, skulle kunna fylla en viktig uppgift. Vårdcentralen skulle även ha tillgång till geriatrisk kompetens. En oerhört viktig del i vården vid diagnostisering av olika demenssjukdomar. Mottagningen skulle kunna nås genom ett direktnummer och besökstiden anpassas efter behoven. Regelbundna genomgångar av läkemedelsförskrivningarna bör kunna göras. Råd skulle kunna ges om kost och lämplig motion samt andra råd för att förebygga äldres ohälsa.

Mottagningen skulle även kunna vara behjälplig med olika andra frågeställningar och hänvisa/boka besök hos rätt instans. Ett sådant grepp skulle med säkerhet avlasta akutsjukvården.

Ett ledord för Region Gotland bör också vara att det även fortsättningsvis skall finnas TRYGGHETSPUNKTER, över hela ön d v s platser där det finns möjlighet att gå till en sjuksköterska för provtagning, blodtryckskontroll, såromläggning m m då närhet och tillgänglighet till enklare vård är mycket viktig. Särskilt framhålls närheten av de boende/de äldre på landsbygden. Även med Gotlands förhållandevis korta avstånd, nämns resandet av många som ett problem. Särskilt för de som behöver göra många återkommande besök. PRO vill slå vakt om dessa trygghetspunkter.

Region Gotland och Karolinska Universitetssjukhuset har sedan många år ett omfattande samarbete inom området telemedicin. Enkelt uttryckt, "videobesök" på distans detta bör vidareutvecklas.

PRO Gotland anser att en försöksverksamhet (inom Regionen) med telemedicin bör inledas. Därför bör en lämplig trygghetspunkt utrustas med telemedicinsk utrustning, dels för att underlätta för

vårdpersonalen, men även att användas av patienter i kontakter med den egna vårdcentralen. Inspiration/kunskap kan hämtas från flera norrländska landsting.

PRO Gotland kräver:

Att en speciell vårdcentral för äldre inrättas d v s en äldremottagning.

Att systemet med trygghetspunkter bibehålls och vidareutvecklas.

Att försöksverksamhet med telemedicin inleds snarast vid minst en trygghetspunkt.

Att personer från 75 år erbjuds regelbunden hälsoundersökning.

Att kvinnor erbjuds Mammografi även efter 74 års ålder samt att män erbjuds PSA prov från 55 års ålder.

Psykisk ohälsa på Gotland

Depression och annan psykisk ohälsa drabbar många äldre, men uppmärksammas inte tillräckligt inom vården och omsorgen. Tyvärr finns en uppfattning att besvären hör till det naturliga åldrandet. Det medför onödigt lidande, inte bara för de drabbade utan även för närstående. Det förekommer också att psykoser och depression förväxlas med demens. Själv mord bland äldre kan förebyggas om vården upptäcker psykisk ohälsa i tid.

Psykiska sjukdomar hos äldre är för det mesta behandlingsbara. För att göra äldrepsykiatri mer tillgänglig för dem som drabbas behöver psykiatrisk kompetens med kunskap om äldre knyts till vårdcentralerna och den äldrevårdscentra (som PRO föreslår) samt till de äldrevårdsteam som finns/tillkommer för att samordna vården och omsorgen av äldre med sammansatta behov.

PRO Gotland kräver:

Att psykiatrisk kompetens med kunskap om äldre knyts till äldrevårdscentralen.

Tandhälsa på Gotland

Folktandvården har fyra kliniker på Gotland (Hemse, Roma, Slite, Visby). Därutöver finns på lasarettet ett mun- och käkcentrum. Vi kan välja fritt var vi vill få vår tandvård, hos en privat tandläkare eller hos Folktandvården. Tandvården är uppbyggd så att den ska vara intäktsfinansierad och på Gotland gäller fri prissättning. För den vård som ingår i högkostnadsskyddet gäller en referenstaxa. Högkostnadsskyddet innebär att gotlänningar med stora vårdbehov kan få tandvård till en rimlig kostnad eftersom staten står för en stor del av kostnaden.

För den som fyllt 65 år utgår ett tandvårdsbidrag och för de som fyllt 85 år är tandvården kostnadsfri. (gäller även till primärvården och lasarettet). Det är angeläget att den gotländska tandvården prioriteras mot dem som har störst vårdbehov då god tandhälsa ger en bättre livskvalitet.

Kännedomen om de olika tandvårdsbidragen är generellt sätt dålig. Personer med god utbildning och god ekonomi är överrepresenterade bland de som använder stödformerna. De har dessutom oftast även en god tandhälsa. Därför behöver informationen anpassas och riktas mot ekonomiskt svaga grupper, t.ex. pensionärer med låga inkomster. PRO Gotland medverkar gärna i utformningen av en sådan informationsinsats.

Allt fler äldre har glädjande sina egna tänder i behåll. En komplikation är dock att komplexa sjukdomar och en ökad läkemedelsanvändning medför en ökad risk för munhälsoproblem.

PRO Gotland kräver:

Att folktandvården på Gotland ska vara kvar och utvecklas.

Att informationen om tandvårdsbidragen blir mer aktiv.

Utslussning och hemsjukvård

Region Gotland bör fullt ut genomföra den s k Ronnebymodellen med Trygg Hemgång. Förenklat uttryckt innebär denna modell att man går igenom vad som behövs och att särskilda insatser sätts in när en äldre person kommer hem från sjukhus så att hemgången och de första veckorna efter sjukhusvården blir extra trygga. Detta innebär, att utöver att vårdtagaren får en säker och trygg hemgång, också att behovet av återkommande vård på sjukhus kraftigt minskas. Därigenom kan Gotland troligen spara skattemedel samtidigt som den enskilde får en mer trygg och säker hemgång från sjukhuset.

Modeller för hemgång från psykiatrisk vård bör vidareutvecklas, lämpliga boendelösningar och verksamhet studeras/införas.

PRO Gotland kräver:

Att den s k Ronnebymodellen genomförs fullt ut på Gotland.

Demens

Det finns olika demenssjukdomar, den vanligaste är Alzheimers sjukdom. I Sverige finns ca 170 000 personer som har demensdiagnos. 1 100 av dessa bor på Gotland. På Gotland insjuknar ca 75 personer per år i denna sjukdom. Demens är ett samlingsnamn för diagnoser som orsakas av en rad hjärnskador. Demenssjukdomen kan debutera redan mellan 50 – 70 år men antalet drabbade ökar kraftigt i antal vid stigande ålder. Sålunda lider ca var fjärde 85-åring av demensstörningar. Då antalet äldre äldre ökar kommer vi troligen att ha ca 1 300 dementa innevånare på Gotland år 2020. Detta kommer att ställa mycket höga resurskrav på de särskilda boendeenheter varför vi behöver både fler platser och platser som är kvalitativt bättre anpassade till den typ av vård som behövs.

En demensutredning är ofta en ångestfylld upplevelse för såväl patient som anhöriga och bör därför utföras antingen vid Regionens minnesmottagning eller vid den av oss föreslagna äldrevårdscentralen. Det är av stor betydelse att det finns en särskilt utsedd kontaktperson i det multiprofessionella teamet som hjälper till och vägleder klient och anhöriga i "vårdapparaten".

Vid byggandet av nya anläggningar för särskilt boende bör bostäderna utformas utifrån målgruppens behov. Det handlar om att leva ett värdigt liv med god livskvalitet.

PRO Gotland kräver:

Att vården inriktas på att stimulera och ta vara på de intellektuella/ fysiska resurserna hos den sjuke så att man bidrar till att fördröja sjukdomsprocessen.

Att regionen arbetar för att geriatrisk kompetens knyts till primärvården/äldrevårdscentralen.

att patienter som erhållit en demensdiagnos erbjudes en kontaktperson inom primärvården.

Att äldre får medverka i processen vid utformande av de inre miljöerna vid byggandet av nya särskilda boenden för dementa.

Att minnesmottagningens bemanning utökas samt att alla demensutredningar görs vid denna eller äldrevårdscentralen.

att anhörigstödet ökas både vad avser antal personal och kompetens.

Att normen för personaltäthet vid särskilda boendena ökas.

Palliativ vård i livets slutskede

De fyra platser för palliativt boende som regionen har att erbjuda finns på Korpen. Korttidsboendets lokaler är nedslitna och de som bor där behöver enkelrum. Detta gäller i högsta grad för de personer som har kort tid kvar att leva och behöver en lugn miljö sin sista tid i livet. Kvalitén på detta boende behöver höjas alternativt behövs ett nytt boende.

PRO Gotland kräver:

Att kvaliteten i den palliativa vården höjs, ingen ska behöva dö i ensamhet.

Läkemedel

Läkemedel är en viktig del i behandlingen av många sjukdomar. Rätt använda är läkemedel för många människor skillnaden mellan liv och död.

Ett sätt att förbättra läkemedelsbehandlingen av multisjuka äldre, är att varje multisjuk patient får en läkare eller ett vårdteam med totalansvar för behandling och läkemedelsförskrivning.

Systematiska läkemedelsgenomgångar ska genomföras minst en gång om året för att bidra till bättre hälsa och livskvalitet hos den enskilde multisjuka personen. Genomgångarna ska genomföras av den sjukvårds- och omsorgspersonal som finns runt den sjuke, i samarbete med apotekare eller farmaceut.

PRO Gotland kräver:

Att varje multisjuk äldre patient ska ha en läkare eller ett vårdteam med totalansvar för behandling, läkemedelsförskrivning samt att en ordentlig läkemedelsgenomgång görs tillsammans med patienten årligen.

Hjälpmedel/ teknik och säkerhet

Bra hjälpmedel behövs för att öka äldres trygghet och öka den egna friheten. Kommuner och landsting måste se till att äldre får de hjälpmedel de behöver och har rätt till. Valfärdsteknik används allt oftare och ska bidra till äldre personers möjlighet att bibehålla sitt oberoende och leva ett självständigt liv. Användande av valfärdstekniken ska alltid utgå från den äldres självbestämmande, välbefinnande och integritet. För att alla äldre ska ha råd med att skaffa de hjälpmedel de behöver ska dessa ingå i högkostnadsskyddet för hälso- och sjukvård.

I en del kommuner finns så kallade fixartjänster. En anställd fixare hjälper till med praktiska uppgifter hos äldre som att byta glödlampor och sätta upp gardiner. Hjälpen erbjuds även till dem som inte har hemtjänst. Tjänsterna är en viktig del i det förebyggande arbetet. Ska tjänsterna vara en förebyggande åtgärd måste de vara avgiftsfria. Ett led i det förebyggande arbetet kräver att kommunen informerar de äldre om vilken hjälp de kan få. För att öka tryggheten för äldre som har hemtjänst är det viktigt att också hemtjänstpersonalen rapporterar förhållanden som kan leda till skador.

PRO Gotland kräver:

Att Gotland går före när det gäller att skaffa/tillhandahålla ny teknik som kan förbättra de äldres livskvalité och att de politiska partierna jobbar för att hjälpmedel fullt ut ska ingå i högkostnadsskyddet.

Att den nya tekniken ej införs för att ersätta personal inom vården och omsorgen.

Att fixartjänster inrättas.

”Äldreväxel”

Ett problem som i dag upplevs svårt/besvärande/jobbigt av väldigt många äldre och framför allt av de allra äldsta är kontakterna med regionen via befintlig televäxel eller vid beställningar av färdtjänst/sjuktransport m m.

Regionen borde undersöka om det inte skulle gå att, via en ”äldreväxel”, på ett enkelt sätt lösa ex. vis. beställande av tid på vårdcentralen och transporten dit och hem via ETT telefonsamtal med **en person** som fixar hela beställningskedjan.

PRO Gotland ser detta som en av flera saker som skulle kunna förenkla och kanske t o m förbilliga men framför allt öka kvaliteten i servicen till de äldre.

Vi vill med detta väcka denna fråga och vill att den utreds och prövas. I väntan på detta bör dagens svarssystem snabbt ses över för att öka tillgängligheten.

PRO Gotland kräver:

Att en äldreväxel som har direktkontakt med de äldre samt innehåll knutet till en sådan växel utreds.

Kost/ mat

Maten och måltiden är en källa till glädje. Maten och måltiden ska bidra till en god levnadsnivå och välbefinnande. Alla äldre, oavsett hur man bor, ska kunna äta mat av god kvalitet, lokalt tillagad och om möjligt av närproducerade råvaror. Inom äldreomsorgen kräver det kunniga beställare, riktiga kök och att personalen inom vården och omsorgen har kunskap om matlagning och näringslära och framför allt har tid. Det ska vara så att äldre som bor på äldreboenden eller har hemtjänst ska ha möjlighet att vara delaktiga i matlagningen och få äta mat tillsammans med andra.

Det är ej vare sig mänskligt eller rimligt att många äldre, som ej kan fixa detta själva, blir utan kostintag från sen eftermiddag till nästa morgon då ett litet ”kvällsmål” för många är nödvändigt för att man ska få tillräckligt näringsintag.

Vidare bör det studeras/utredas om t. ex. en decentralisering av exempelvis matförsörjning och annan verksamhet kan ske utan att kostnaderna ökar/kvaliteten försämras.

PRO Gotland kräver:

Att alla äldre på Gotland ska kunna äta mat av god kvalitet, lokalt tillagad och om möjligt av närproducerade råvaror.

Att personalen ska ha kunskap i matlagning och näringslära och ha tid för matsituationen.

Att det ska vara en självklarhet att äldre som bor på äldreboenden eller har hemtjänst ska ha möjlighet att vara delaktiga i matlagningen och få äta mat tillsammans med andra.

Brukarinflytande

När vi blir äldre och krafterna tryter ska samhället erbjuda vård och omsorg av god kvalitet. Ingen ska behöva tvivla på att vården/omsorgen finns där när man behöver den. **Äldre ska vara delaktiga och ha inflytande över hur den egna omsorgen utformas.** Äldre har kunskap om hur man vill leva sitt liv. Anhöriga ska också känna trygghet i att deras nära och kära har det bra på äldreboendet eller i den egna bostaden med hjälp av hemtjänsten.

Det finns flera åtgärder som skulle kunna underlätta livet och bibehålla oberoendet för äldre personer. Äldre personer som fyllt 75 år ska fritt kunna förfoga över serviceinsatser, till exempel städning, inköp med mera, upp till nio timmar per månad utan biståndsprövning.

Stödet för anhöriga behöver stärkas. Anhöriga är en ofta bortglömd grupp som behöver både stöd och avlastning från samhället.

Omsorgen och vården måste organiseras så att den äldre får besök av så få olika personer som möjligt.

PRO Gotland kräver:

Att personer som fyllt 75 år fritt ska kunna förfoga över sina "fria" serviceinsatser".

Att stödet till anhöriga förbättras.

Taxor och avgifter

Följande taxor som berör äldre finns:

Avgifter för insatser inom socialtjänst och hemsjukvård

Ersättningar och egenavgifter vid sjukresor

Färdtjänsttaxa

Olika typer av "äldrerabatter".

PRO Gotland kräver:

Att avgiften för sjukresor, för äldre, är densamma oavsett vad man bor på Gotland.

Att taxor och avgifter i framtiden ej höjs mer än i paritet med vad pensionen höjs.

Trafiken

Kollektivtrafik på Gotland

Trafiken behöver ses över om landsbygdscentra inrättas, så att dessa orter blir knutpunkter i ett trafiknav.

Kollektivtrafiken bör fritt utan avgift kunna utnyttjas av personer över 75 år.

Fler busslinjer bör gå fram till sjukhuset. Vidare bör hållplatser finnas nära vårdcentraler och andra anläggningar som äldre enkelt behöver nå.

Färdtjänst

Mycket delade meningar råder om hur färdtjänsten egentligen fungerar idag råder. En förutsättningslös utredning av färdtjänsten behöver genomföras där bl a belyses hur den ur den enskildes perspektiv i verkligheten fungerar. I utredningen ska brukarkollektivet involveras.

PRO Gotland kräver:

Att kollektivtrafiken ses över i enlighet med ovan sagda

Att färdtjänsten (Sammanfatta vad ni tycker)

Personal och kompetens

Personalen är grundbulten för en god äldreomsorg. Det är därför nödvändigt att de har rätt utbildning och får rätt kompetens för sina arbetsuppgifter. Samma krav skall naturligtvis gälla inom både offentlig och privat verksamhet.

Under många år har den ena redueringen efter den andra både av boenden och av personal såväl inom den öppna som slutna vården försvarats med mottot att "det kommer inte att påverka vården" men nu

har vi tyvärr kommit dithän att personalen "flyr" från äldrevården till jobb med **bättre arbetsförhållanden** och **högre lön**.

Timanställningar skapar oro både för brukare och anställd och påverkar kontinuiteten i vården/omsorgen. För att få tillgång till kompetent personal krävs insatser på flera olika nivåer. Exempelvis borttagande av s k delade turer.

Vid nyrekrytering skall krav ställas på omsorgsutbildning på olika nivåer. Arbetsgivaren måste också känna ansvar för att redan anställd personal ges möjligheter till planerad återkommande fortbildning och kompetenshöjning på **betald** arbetstid.

Personaltätheten måste garanteras över tid med ett visst antal brukare per anställd. Tillgång till personal med specialkunskap som kan underlätta på olika boenden när situationen så kräver måste säkras.

Liksom vårdarbetet inte kan bedrivas utan personal är också en fungerande organisation av yttersta vikt både för anställda och brukare. Ett ständigt, prestigelöst, förbättringsarbete skall genomsyra hela organisationen. Chefernas kompetens behöver stärkas.

Personalrekrytering till äldreomsorgen måste intensifieras och heltidsnormen genomföras fullt ut. Lönerna i och status för de yrken som berörs måste höjas ordentligt.

Användandet av den s k resursen (personalpool) behöver ses över då det kanske är bättre om denna resurs finns ute i verksamheten.

De anställda som är beredda att satsa på specialistutbildning, för yrken där det i dag inom vård och omsorg finns brist på personal, skall kunna få göra detta med bibehållen lön mot att de sedan förbinder sig till viss tjänstgöringstid. Utbildningen ska också sedan synas i lönekuvertet.

PRO kräver:

Att det skapas en effektiv organisation som underlättar/förbättrar för både brukare och personal.

Att verksamheten (dag så väl som natt) utgår från Visby samt landsbygdscentrana.

Att personaltätheten ökas och varje anställd får ansvar för ett visst antal brukare både inom öppensom slutenvården samt att restid ej belastar den enskilde brukarens tid och att behovet av nattpersonal särskilt beaktas.

Att regler för bemanning av olika typer av verksamheter fastställs.

Att heltidsnormen vid anställningar genomförs fullt ut. Denna norm ska gälla även vid upphandling av externa tjänster.

Att genom Regionens initiativ lokalisera och genomföra utbildningar på Gotland som motsvarar personalbehoven inom vården och som ger möjligheter till vidareutbildning.

Att krav ställs även på kulturell och språklig kompetens.

Att delade turer måste bort och att lönesättningen på allvar ses över så att personalen inte flyr till andra arbetsområden. Utbildning skall kunna ske på betald arbetstid och också märkas i lönesättningen.